

Jaxongir Abdullayev Muxtarjan o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada, ma'lumotlarning yagona kompyuter bazasini yuritish asosida soliq to'lovchilarni hisobga olish mexanizmini takomillashtirish yo'nalishlari va usullari ko'rib chiqiladi. Maqsad, soliq to'lovchilarni hisobga olish jarayonini yanada samarali qilish va davlatning moliyaviy barqarorligini ta'minlashdir. Bunda, avtomatlashtirish, integratsiya, kiberxavfsizlik va foydalanuvchi tajribasini yaxshilash kabi muhim jihatlar tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *ma'lumotlar, soliq, hisob, moliyaviy boshqaruv, resurslar, davlat, iqtisodiy rivojlanish.*

Soliq to'lovchilarni hisobga olish mexanizmi har bir davlatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Soliq tizimi davlatning moliyaviy resurslarini shakllantirish va iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashda asosiy rol o'ynaydi. Shu sababli, soliq to'lovchilarni samarali hisobga olish va nazorat qilish, davlatning moliyaviy siyosatini amalga oshirishda muhim vazifalardan biridir. Zamonaviy iqtisodiy sharoitda, ma'lumotlarning yagona kompyuter bazasini yuritish, soliq to'lovchilarni hisobga olish jarayonini yanada samarali va tezkor qilish imkonini beradi. Bunday tizim, soliq to'lovchilar haqidagi barcha ma'lumotlarni bir joyda to'plash, saqlash va tahlil qilish imkonini beradi. Bu esa, soliq to'lovchilar bilan bog'liq ma'lumotlarni yangilash, nazorat qilish va tahlil qilish jarayonlarini soddalashtiradi. Ma'lumotlarning yagona kompyuter bazasini yaratish, soliq to'lovchilarni hisobga olish mexanizmini takomillashtirishda bir qator afzalliklarni taqdim etadi. Birinchidan, bu tizim soliq to'lovchilar haqidagi ma'lumotlarni tez va aniq yig'ish imkonini beradi, bu esa soliq to'lovchilar bilan bog'liq jarayonlarni tezlashtiradi. Ikkinchidan,

ma'lumotlarning yagona bazasi orqali soliq to'lovchilarni nazorat qilish va monitoring qilish jarayonlari osonlashadi, bu esa soliq to'lovchilarni o'z majburiyatlarini bajarishga undaydi. Shuningdek, ma'lumotlarning yagona kompyuter bazasini yuritish, davlat organlari o'rtasida ma'lumotlarni almashish va integratsiya qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu, soliq to'lovchilar haqidagi ma'lumotlarni bir joyda to'plash va tahlil qilish orqali, davlatning moliyaviy siyosatini yanada samarali amalga oshirishga yordam beradi.

Soliq to'lovchilarni hisobga olish jarayonini avtomatlashtirish, ma'lumotlarni tez va aniq yig'ish imkonini beradi. Avtomatlashtirilgan tizimlar yordamida soliq to'lovchilar o'z ma'lumotlarini onlayn tarzda yangilashlari mumkin, bu esa ma'lumotlarning yangiligi va to'g'riligini ta'minlaydi. Yagona kompyuter bazasini boshqa davlat organlari va tashkilotlar bilan integratsiya qilish, ma'lumotlarni almashish va soliq to'lovchilarni hisobga olish jarayonini soddalashtiradi. Masalan, moliya, statistika va boshqa idoralar bilan hamkorlik qilish orqali soliq to'lovchilar haqidagi ma'lumotlarni bir joyda to'plash mumkin. Ma'lumotlarning xavfsizligini ta'minlash, soliq to'lovchilarni hisobga olish mexanizmining muhim jihatlaridan biridir. Kiberxavfsizlik choralari kuchaytirish, ma'lumotlarning yo'qolishi yoki o'g'irlanishining oldini olishga yordam beradi. Bunga ma'lumotlarni shifrlash, foydalanuvchi autentifikatsiyasi va tizimni muntazam ravishda yangilash kiradi. Soliq to'lovchilar uchun qulay interfeys yaratish, ularning tizimdan foydalanishini osonlashtiradi. Foydalanuvchi tajribasini yaxshilash uchun, tizimda intuitiv navigatsiya, tezkor yordam va ma'lumotlarni tez topish imkoniyatlari bo'lishi kerak. Ma'lumotlarning yagona kompyuter bazasini takomillashtirish, soliq to'lovchilarni hisobga olish jarayonini samarali va tezkor qilishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, davlat byudjetiga tushumlarni oshirish, soliq to'lovchilar bilan munosabatlarni yaxshilash va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Soliq to'lovchilarni hisobga olish mexanizmini takomillashtirishda statistik tahlil muhim ahamiyatga ega. Statistik tahlil yordamida soliq to'lovchilar haqidagi ma'lumotlar tahlil qilinadi, ularning xulq-atvori, daromadlari va soliq to'lovlari bo'yicha tendensiyalar

aniqlanadi. Bu esa, soliq siyosatini yanada samarali amalga oshirishga yordam beradi. Quyida statistik tahlilning asosiy jihatlari ko‘rib chiqiladi.

Deskriptiv statistika usuli yordamida soliq to‘lovchilar haqidagi ma’lumotlar umumiy ko‘rinishda tahlil qilinadi. Masalan, soliq to‘lovchilarning o‘rtacha daromadi, to‘lovlar hajmi va qarzdorlik darajasi aniqlanadi. Bu ma’lumotlar soliq siyosatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Korrelyatsion tahlil usuli yordamida soliq to‘lovchilarning daromadlari va to‘lovlari o‘rtasidagi bog‘liqlik aniqlanadi. Korrelyatsiya koeffitsienti yordamida, daromadlar oshganida soliq to‘lovlari qanday o‘zgarishini tahlil qilish mumkin.

Regressiya tahlil usuli yordamida soliq to‘lovchilarni hisobga olish jarayonida turli omillar (masalan, iqtisodiy sharoit, soliq stavkalari) ta’sirini o‘rganish mumkin. Regressiya tahlili yordamida soliq to‘lovchilarni hisobga olish mexanizmini takomillashtirish uchun tavsiyalar ishlab chiqish mumkin. Statistik tahlil soliq to‘lovchilarni hisobga olish mexanizmini takomillashtirishda muhim vosita hisoblanadi. U yordamida soliq to‘lovchilar haqidagi ma’lumotlar tahlil qilinadi, ularning xulq-atvori va soliq to‘lovlari bo‘yicha tendensiyalar aniqlanadi. Bu esa, soliq siyosatini yanada samarali amalga oshirishga yordam beradi va davlatning moliyaviy barqarorligini ta’minlaydi. Ma’lumotlarning yagona kompyuter bazasini yuritish orqali statistik tahlil jarayonini soddalashtirish va tezlashtirish mumkin, bu esa soliq to‘lovchilarni hisobga olish mexanizmini yanada samarali qiladi.

Xulosa:

Soliq to‘lovchilarni hisobga olish mexanizmini takomillashtirish, ma’lumotlarning yagona kompyuter bazasini yaratish va uni samarali boshqarish orqali amalga oshirilishi mumkin. Avtomatlashtirish, integratsiya, kiberxavfsizlik va foydalanuvchi tajribasini yaxshilash — bularning barchasi soliq to‘lovchilarni hisobga olish jarayonini yanada samarali qilishga yordam beradi. Natijada, davlatning moliyaviy barqarorligi va iqtisodiy rivojlanishi uchun mustahkam asos yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimovna, A. D. (2023). ISSUES OF WIDE IMPLEMENTATION OF FINANCIAL TECHNOLOGIES IN THE GLOBAL FINANCIAL MARKET. European Journal of Interdisciplinary Research and Development, 20, 67-76.
2. Abdurakhimova, P. D. THEORETICAL AND PRACTICAL FOUNDATIONS OF BANKING INNOVATIONS' IMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT OF COUNTRIES.
3. Abdurakhimova, D. (2021). INFLUENCE OF FINANCIAL INCLUSION ENCLOSED BY DIGITAL BANKING PRODUCTS ON UZBEKISTAN'S ECONOMY. International Finance and Accounting, 2021(4), 11.
4. O'zbekiston respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi davlat soliq qo'mitasi soliq akademiyasi
5. O'zbekiston respublikasi davlat soliq qo'mitasi soliq akademiyasi